

## การสื่อสารกังควิวัฒน์กับปรากฏการณ์แฟลชม็อบเยาวชนไทย

### Disruptive Communication and Flash Mob of Thai Youth

วชิรวิชญ์ อัคราวิสิฐพล, วิทยาลัยนิเทศศาสตร์

Wachiravich Akkaravitpol College of Communication Arts, Rangsit University.

Email : wachiravich.a@rsu.ac.th

Received: 11 November 2020 ; Revised: 5 December 2020 ; Accepted: 15 December 2020

#### บทคัดย่อ

วิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศและรูปแบบการสื่อสารมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จวบจนปัจจุบัน ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิต การสร้างความสัมพันธ์ และความเป็นไปในแง่มุมต่างๆ ของมนุษย์ที่เป็นไปอย่างพลิกผัน การเกิดของสื่อใหม่โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ได้ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตและวิถีการสื่อสารในอดีตได้สลายกลายมาเป็นวิถีแห่งกระบวนทัศน์การสื่อสารที่เรียกว่า “การสื่อสารกังควิวัฒน์” (Disruptive Communication) คือการที่สภาวะการณ์ วิสัยทัศน์ และกรอบความคิดทางการสื่อสาร ได้รับอิทธิพลทางเทคโนโลยีซึ่งแทรกเข้ามาบิดขวางระบบการสื่อสารของมนุษย์ไม่ให้เกิดเคลื่อนไปตามทิศทางเดิม แต่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและพลิกไปสู่สภาวะการณ์สื่อสารใหม่ อันส่งผลต่อปรากฏการณ์ทางสังคมโดยเฉพาะการสื่อสารทางการเมือง

แฟลชม็อบเยาวชนไทยถือเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมอันเป็นผลมาจากการสื่อสารทางการเมืองบนโลกออนไลน์ สะท้อนให้เห็นถึงการสื่อสารกังควิวัฒน์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของการสื่อสารที่ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้เกิดจากการติดต่อสื่อสารเชื่อมต่อกันได้ตลอดเวลา ผู้คนมีการบริโภคสื่ออย่างซับซ้อนหลากหลายช่องทางนำไปสู่การหลอมรวมสื่อ มีการนำเสนอประเด็นเนื้อหาต่างๆ ทางการเมืองผ่านการหลอมรวมกันของสื่อต่างๆ จนไม่สามารถจะแบ่งแยกสื่อแต่ละประเภทออกจากกันได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังได้หลอมรวมบทบาทของผู้รับสารที่เป็นผู้ส่งสารในขณะเดียวกัน (user-generated content) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระในการรายงานข่าวสารของสื่อมวลชนกระแสหลักทั้งในและต่างประเทศ โดยการใช้แฮชแท็ก ผ่านช่องทางสื่อทวิตเตอร์ และพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ ในการจัดตั้ง นัดหมาย และเรียกร็องให้มีการเคลื่อนไหว ก่อให้เกิดแฟลชม็อบเยาวชนไทยดังที่ปรากฏ

**คำสำคัญ :** กังควิวัฒน์, แฟลชม็อบ

## Abstract

The Evolution of Information Technology and Communication form have rapidly and unceasingly been developed and played an important role in people lives. Human has twisted their way of relationship creation and their being, in any perspective. New media, especially social media, gives the impact on people's way of life as well as their way of communication, and has been transformed paradigm of communication to "Disruptive Communication" referring to situation, vision and conceptual framework of communication which are influenced by technology that shifts human's communication system into different direction. However, this dynamic change has turned communication form to state of new media communication which leads to social phenomenon, especially in political communication.

Flash mob is one of the phenomenon in political movement in the society as a result of online political communication. This reflects how digital disruption shifts paradigm of communication which technology advancement connects people without limitation of time and space. The variety forms of media consumption have brought about the media convergence. Media content reports relating to political situation have been inseparately converged, moreover, receiver has become sender in the same time, as so-called user-generated content who has been influencing the agenda of news reporting in mainstream media, in both local and worldwide, using hashtag, twitter and other forms of social media, in order to setup the group, arrange the meeting or advocate the movement which has been seen as a flash mob formed by youth in Thailand.

**Keywords :** Disruption, Flash Mob

## บทนำ

การเกิดแฟลชม็อบของเยาวชนไทยทั่วประเทศตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 ที่ผ่านมา ปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยมีรูปแบบการเกิดของแฟลชม็อบจากสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ด้วยเหตุผลความไม่พอใจและต้องการแสดงออกทางการเมือง อันเริ่มต้นจากกลุ่มของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ที่ได้จัดแฟลชม็อบขึ้นเป็นแห่งแรก เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2563 ภายใต้ชื่อ "ประเทศไทยไม่มีความยุติธรรม" นำโดยกลุ่มแกนนำสหภาพนักเรียน นิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนท.) ต่อมาได้เริ่มมีขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองนอกสภาผู้แทนราษฎร คู่ขนานกับการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรดำเนินไปเป็นไฟลามทุ่งยังกลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษาและหลากหลายมวลชน ต่างรวมตัวกันจัดกิจกรรมในลักษณะเช่นเดียวกันนี้ตามโรงเรียน สถาบันการศึกษา และสถานที่อีกหลายแห่งในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อแสดงจุดยืนทางการเมือง เสรีภาพทางความคิด และร้องเรียกสิทธิของตนเองเป็นเวลาดูติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง การเคลื่อนไหวทางการเมืองครั้งนี้เป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่แตกต่างจากครั้งอื่น ๆ ในประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่ผ่านมาที่ส่วนใหญ่เน้นมักจะมีแกนนำและถูกสนับสนุนโดยนักการเมืองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมืองที่มีอิทธิพล แต่ในสวนแฟลชม็อบเยาวชนที่เกิดขึ้นนี้ได้จัดขึ้นอย่างอิสระ ไม่มีแกนนำที่ชัดเจน เป็นเพียงหนึ่งในผู้ปราศรัยบนเวทีเท่านั้น โดยแฟลชม็อบที่เกิดขึ้นได้มีการใช้พื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ในการจัดตั้ง นัดหมาย และเรียกร้องให้มีการเคลื่อนไหวผ่านการใช้แฮชแท็ก (Hashtag)

ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นที่กล่าวถึงและวิพากษ์วิจารณ์ในหลากหลายมิติ ทั้งทางด้านสังคม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม การสื่อสาร และการเมือง อีกทั้งยังได้รับความสนใจในการเกาะติดข่าวสารสถานการณ์ ความเคลื่อนไหวตามสื่อต่าง ๆ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะช่องทางสื่อออนไลน์ ที่ไม่ใช่เพียงแต่ในประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังได้รับความสนใจจากผู้รับข่าวสารและสำนักสื่อต่างประเทศในหลายสำนักทั่วโลกอีกด้วย ซึ่งหนึ่งในประเด็นความน่าสนใจในมิติที่หลากกลายนี้คือการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารย่อมส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงในสังคมและวัฒนธรรม อันนำไปสู่การที่สภาวะการณ์ วิสัยทัศน์ และกรอบความคิดทางการสื่อสารที่เรียกว่า “การสื่อสารกัควิวัฒน์” (Disruptive Communication)

บทความวิชาการนี้อธิบายให้เห็นถึงการสื่อสารกัควิวัฒน์กับปรากฏการณ์แพลตฟอร์มเยาวชนไทย ในประเด็นผลกระทบจากนวัตกรรมทางการสื่อสารที่มีต่อรูปแบบและวิธีการการสื่อสารทางการเมืองไทย ไม่ว่าจะเป็นกำหนดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและทัศนคติ รวมทั้งค่านิยมและการแสดงออกหรือพฤติกรรมทางการเมืองทั้งของปัจเจกบุคคลและคณะบุคคล ล้วนเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีทางการสื่อสาร ซึ่งทำให้รูปแบบการสื่อสารง่ายต่อการเข้าถึง สามารถสื่อสารกันได้แบบสองทางอย่างทันทีทันใด ไร้ซึ่งข้อจำกัดทางด้านสถานที่และเวลา

### การสื่อสารกัควิวัฒน์กับการสื่อสารทางการเมือง

เทคโนโลยีการทางสื่อสารได้มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจนถึงยุคปัจจุบันที่สื่อใหม่เกิดขึ้น โดยมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญมาจากการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ต อินเทอร์เน็ตกลายเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและได้ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย เป็นช่องทางการสื่อสารที่นำเอาเครื่องมือสมัยใหม่และเทคโนโลยีดิจิทัลมาหลอมรวมกันเพื่อใช้แลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้อื่น ผ่านการเชื่อมต่อกันทางอินเทอร์เน็ต มีความง่ายต่อการเข้าถึง เกิดการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง ช่วยให้ผู้ใช้มีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้ เอื้อให้ทุกคนสามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้ทุกที่ทุกเวลา การสื่อสารกัควิวัฒน์ หรือการสื่อสารพลิกผัน คือการที่สภาวะการณ์ วิสัยทัศน์ และกรอบความคิดทางการสื่อสาร ได้รับอิทธิพลทางเทคโนโลยีซึ่งแทรกเข้ามา กัดข่วนระบบการสื่อสารของมนุษย์จนหยุดชะงัก ไม่ให้เคลื่อนไปตามทิศทางเดิม เป็นการล่มสลายของระบบเก่าที่มีเค้าเดิมอยู่ แต่ก็สร้างสรรคให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ที่รวดเร็ว และพลิกไปสู่สภาวะการณ์การสื่อสารใหม่ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2563: 39) เศรษฐพงษ์ มะลิสุวรรณ (2559) รองประธานหน่วยงานกำกับดูแลกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) และประธานกรรมการกิจการโทรคมนาคม ได้อธิบายว่าปัจจุบันสามารถแบ่งการหยุดชะงักของสื่อ (Disruption of Media) เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

#### 1) การหยุดชะงักในการบริโภคสื่อ (The disruption of media consumption)

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการบริโภคสื่อของผู้คนได้เปลี่ยนไปมากเมื่อเทียบกับในอดีต 10 ปีที่ผ่านมาอย่างชัดเจน และนับวันอัตราการบริโภคสื่อก็เพิ่มขึ้นด้วยอัตราเร่งอย่างไม่มีการหยุดยั้ง โดยผู้คนได้เปลี่ยนพฤติกรรมในการบริโภคสื่อที่ซับซ้อนหลายมิติ (multi-dimensional) หลายแพลตฟอร์ม (multi-platform) หลายช่อง (multi-channel) และมีการแตกกระจายตัวอย่างมาก ซึ่งผู้คนมีโอกาสดังกล่าวและบริโภคสื่อได้อย่างเสรีแทบจะไร้ข้อจำกัด โดยมีอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ส่วนตัวซึ่งนับเป็นนวัตกรรมใหม่ ไม่ว่าจะเป็นสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต สมาร์ทวอตช์ และช่องทางสื่อใหม่อื่น ๆ ที่แตกกระจายตัวออกมาอย่าง มากอีกด้วย ซึ่งแตกต่างไปจากช่องทางการออกอากาศ (broadcast) แบบมาตรฐานดั้งเดิมที่มีโทรทัศน์เป็น ศูนย์กลางภูมิทัศน์ (landscape) ของสื่อเช่นในอดีต

## 2) การหยุดชะงักในการสื่อสาร (The disruption of media communication)

ในอดีตการสื่อสารของผู้คนถูกควบคุมโดยผู้ประกอบการการแพร่ภาพหรือการกระจายเสียงและช่องทางสื่อแบบดั้งเดิมไม่กี่ราย ซึ่งผู้ประกอบการการแพร่ภาพหรือการกระจายเสียงเหล่านั้นถือว่าเป็นตัวกลางระหว่างผู้บริโภค (viewers) และ เนื้อหา แต่ด้วยการพัฒนาของสื่อสังคมออนไลน์และแพลตฟอร์มสังคมออนไลน์จนทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่ทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไปจากการสื่อสารไปเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน จึงทำให้บทบาทของผู้รับสารเปลี่ยนไปจากผู้รับสารแบบไม่มีทางเลือก (passive audience) กลายมาเป็นผู้แสวงหาข่าวสาร (active audience) บนหลายแพลตฟอร์มและหลายช่อง โดยตัวผู้รับสารเองก็กลายเป็นช่องทางสื่อไปด้วยในเวลาเดียวกัน

3) การหยุดชะงักในการผลิตสื่อ (The disruption of media production) การผลิตสื่อในอดีตเป็นการผลิตในรูปแบบการพิมพ์ การกระจายเสียงทางวิทยุ การแพร่ภาพทางโทรทัศน์ หรือแม้กระทั่งจะเป็นการผลิตเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต และบนดิจิทัลวิดีโอแพลตฟอร์ม (digital video platform) ก็ตาม แต่ผู้คนก็ยังไม่มีความสามารถในการผลิตสื่อด้วยตัวเองมากนัก ซึ่งแตกต่างไปอย่างสิ้นเชิงกับในปัจจุบัน เพราะอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ที่ แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ได้ทำลายกำแพงกันศักยภาพของผู้คน ทำให้ได้รับโอกาสใหม่ในการเป็นผู้ผลิตเนื้อหาแบบทันทีทันใดได้อย่างรวดเร็วและง่ายดายจากการหยุดชะงักของสื่อทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าวดังกล่าวจะเห็นได้ว่าล้วนมีความเชื่อมโยงกันทั้งสิ้น พัฒนาการและการขยายตัวของเทคโนโลยีทำให้เกิดการสื่อสารหลากหลายรูปแบบในทุกช่องทางผ่านสื่อดิจิทัล ส่งผลกระทบเชื่อมโยงต่อหลายประเด็นในสังคม ซึ่งทำให้มนุษย์เกิดการเชื่อมต่อกันได้ตลอดเวลาหลายช่องทาง ส่งผลให้แนวทางในการสื่อสารประจำวันเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยหนึ่งในปรากฏการณ์ที่เห็นได้อย่างชัดเจนและเป็นกระแสสังคมเป็นอย่างมากคือปรากฏการณ์การสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทักษะ ความคิดเห็น และประสบการณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิกของสังคม การเมือง และทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมืองนั้น ๆ เป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป (Agee, et al., 1976: 4) เป็นศาสตร์ที่มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ เน้นในเรื่องวาทวิทยา การเมือง และจริยธรรม เป็นการนำการโฆษณาชวนเชื่อ มาผสมผสานกับเนื้อหาทางการเมืองและการสื่อสารเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางการเมือง โดยรูปแบบของการสื่อสารทางการเมืองเป็นแนวทางการศึกษาที่ตระหนักถึงการสื่อสารในฐานะเครื่องมือกำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายทางการเมือง โดยอาศัยการสื่อสารสร้างแนวทางการยอมรับในกลุ่มประชาชนผู้รับสาร (จรรยา หนูทอง-แสงอุทัย, 2560)

ภูมิทัศน์ด้านการสื่อสารทางการเมืองในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา อันมีผลมาจากการเติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศทางการสื่อสาร การเกิดของสื่อใหม่โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ ได้เข้ามามีบทบาทและสร้างปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นอย่างมากโดยเฉพาะทางการเมือง การเกิดของแพลทฟอร์มบิวชาชนไทยแสดงให้เห็นถึงพลังของเทคโนโลยีทางการสื่อสารและสื่อใหม่ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงในทุกภาคส่วน และได้แทรกซึมอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิต ส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ทศนคติ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมถึงการพัฒนาการสื่อสารรูปแบบใหม่ ๆ สู่การสื่อสารกึ่งควิวัฒน์ ซึ่งล้วนเป็นกลไกที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อสารในหลายมิติ ทั้งในด้านการกำหนดกลยุทธ์ศาสตร์ การสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ การให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองระหว่างองค์กร หน่วยงาน บุคคลทางการเมืองกับประชาชน

## เทคโนโลยีเปลี่ยน สังคมเปลี่ยน สู่การก่อเกิดแพลทฟอร์มเยาวชนไทย

โลกแห่งดิจิทัลได้สะท้อนให้เห็นภาพของการแทรกซึมของเทคโนโลยีสารสนเทศทางการสื่อสารในแทบทุกชีวิต การเกิดของสื่อใหม่โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ ได้ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตและวิถีการสื่อสารในอดีตได้สลายกลายมาเป็นวิถีแห่งกระบวนการทัศน์การสื่อสารใหม่ที่เรียกว่า “การสื่อสารภังควิวัฒน์” ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่การดำเนินชีวิตประจำวัน การสร้าง การรักษา และการยุติความสัมพันธ์ การดำเนินธุรกิจ การสร้างข่าว การสื่อข่าว การก่อการร้าย การก่อการดี การศึกษา การสาธารณสุข การดำเนินศาสนา การเลี้ยงลูก การดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงการเคลื่อนไหวทางการเมือง

มาร์แชล แมคลูฮัน (Marshall McLuhan, 1960s อ้างใน กมลรัฐ อินทรทัศน์, 2561: 3-5-3-8) มีความเชื่อว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสามารถที่จะส่งผลทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงได้ มองว่าเทคโนโลยีไม่ใช่เฉพาะบรรดาสื่อเพื่อการสื่อสารที่เราคุ้นเคย แต่รวมถึงนาฬิกา ปฏิทิน ตัวเลข เงินตรา เกมส์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ทุกที่ ทุกเวลา ทุกสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน จึงกลายเป็นสิ่งแวดล้อมของชีวิตประจำวันมนุษย์ และสร้างผลกระทบในมิติต่าง ๆ แนวคิดของแมคลูฮันสามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีของแพลทฟอร์มได้อย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้

1) เทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาททางการสื่อสารช่วยให้ประสบการณ์ของมนุษย์แผ่ขยายกว้างออกไป (extension of experience) โดยเฉพาะสื่อดิจิทัลได้สร้างปรากฏการณ์ใหม่เรียกว่า “หมู่บ้านโลก” (Global Village) ทำให้ผู้คนจำนวนมากสามารถรับรู้เรื่องราว ข้อมูลข่าวสาร สถานที่แห่งใดก็ได้ ภายในระยะเวลาอันรวดเร็วหรือเวลาเดียวกัน ในการสื่อสารภังควิวัฒน์กับปรากฏการณ์แพลทฟอร์มเยาวชนไทยสะท้อนให้เห็นถึงการที่เทคโนโลยีได้ย่อโลกให้สามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างไร้ขีดจำกัด อุปสรรคด้านสถานที่ ระยะเวลา และเวลา กลายเป็นเรื่องไร้ความหมาย และไม่สามารถปิดกั้นประสบการณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ได้ แพลทฟอร์มเยาวชนไทยที่เกิดขึ้นด้วยเหตุความไม่พอใจและต้องการแสดงออกทางการเมือง ได้มีการติดต่อการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหว และนัดหมายรวมตัวของผู้ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกันโดยใช้พื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ ทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่ได้รับความสนใจจากมวลชนและสื่อมวลชนในวงกว้าง การถ่ายทอดรายการสดผ่านระบบออนไลน์ทำให้คนที่อยู่ห่างไกลจากเหตุการณ์ได้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาจริงแม้จะอยู่คนละซีกโลกก็สามารถรับทราบข้อมูลข่าวสาร เรื่องราวต่าง ๆ ในเวลาจริงได้อย่างง่ายดายราวกับอยู่ใกล้กัน

2) “สื่อคือสาร” (Medium is the Message) แนวคิดที่ทำให้แมคลูฮันมีชื่อเสียงมากที่สุด ว่าด้วยสื่อมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงวิถีคิดตัวเราเอง ผู้อื่น และโลกรอบตัวได้ การส่งข้อความใดไม่ได้สำคัญไปกว่าการส่งข้อความผ่านช่องทางหรือสื่อชนิดใด หมายความว่าเนื้อหาสารในการสื่อสารนั้นมีความสำคัญ มีบทบาท หรือมีผลกระทบไม่มากเท่าตัวสื่อหรือรูปแบบของสื่อ นั้น ๆ แต่ก็เชื่อว่าเนื้อหาสารจะไม่มีมีความสำคัญ ตัวสารสามารถดึงดูดความสนใจได้ดีกว่าตัวสื่อ แต่ตัวสื่อมีอิทธิพลหรือสามารถสร้างผลกระทบได้โดยไม่รู้ตัว เรียกได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของตัวสื่อสามารถส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ได้ ดังจะเห็นได้จากแพลทฟอร์มเยาวชนไทยที่มีการสื่อสารนำเสนอเนื้อหาในสื่อออนไลน์ผ่านแฮชแท็ก โดยเฉพาะสื่อทวิตเตอร์ที่เป็นตัวสื่อที่ปราศจากสายตาที่ถูกจับจ้องและการควบคุมจากผู้ใหญ่ ทำให้มีเสรีภาพในการคิด อ่าน แสดงความคิดเห็น อีกทั้งยังมีกรอบของมวลข่าวสารความรู้ที่ลึกและกว้างกว่าสื่อกระแสหลัก สามารถสื่อสารไปได้อย่างอิสระเสรี มีผลต่อการเปิดรับ ความรู้สึก ความเชื่อถือต่อเยาวชน ผู้คน อันจะส่งผลกระทบต่อสังคมดังที่ปรากฏ

3) แฟลชมီออบกับการหลอมรวมสื่อ (Media Convergence) ปรัชญาการณแฟลชมือบเยาวชนไทยสามารถอธิบายได้ถึงการเปลี่ยนแปลงทางรูปแบบการสื่อสาร สังคม และพฤติกรรมการบริโภคสื่อที่ซับซ้อนในหลายมิติ เป็นผลมาจากความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีทางการสื่อสารอันนำไปสู่การ “การหลอมรวมสื่อ” โดยเป็นการนำเสนอเนื้อหาผ่านการผสมผสานและหลอมรวมกันของสื่อต่าง ๆ จนไม่สามารถที่จะแบ่งแยกสื่อแต่ละประเภทออกจากกันได้อีกต่อไป ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิทัศน์สื่อ วิธีการ และช่องทางการสื่อสารใหม่ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับกับวิถีการดำเนินชีวิตและความต้องการในการติดต่อสื่อสารของผู้คนในปัจจุบัน

เจนกินส์ (Jenkins, 2006: 3-14) นักวิชาการด้านการสื่อสารด้านวัฒนธรรมการหลอมรวมสื่อและการเล่าเรื่องข้ามสื่อ ได้อธิบายว่า การหลอมรวมสื่อ เป็นการหลอมรวมเนื้อหาของสื่อที่ถูกนำเสนอผ่านช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการบริโภคสื่อที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยมีความร่วมมือระหว่างอุตสาหกรรมสื่อ อาทิ การให้บริการด้านการสื่อสารโทรคมนาคมในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน เช่น การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรศัพท์ และอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ เพื่อความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน สร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจ ดังปรากฏการณ์แฟลชมือบเยาวชนไทยที่แสดงให้เห็นว่าในแต่ละประเด็นเนื้อหาที่นำเสนอ นั้น ได้ถูกถ่ายทอดหรือนำเสนอผ่านช่องทางสื่อที่หลากหลาย ได้แก่ สื่อสังคมออนไลน์ เช่น ทวิตเตอร์ เฟสบุ๊ค ไลน์ อินสตาแกรม ยูทูบ เว็บไซต์ สื่อออนไลน์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยสร้างเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับสื่อแต่ละประเภท เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสม และสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดการรับรู้ สร้างความเข้าใจ ชักจูงให้มีความสนใจ ก่อให้เกิดความพึงพอใจ และเกิดผลตอบรับจากกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด

### แฟลชมือบเยาวชนไทยในกับบทบาทของผู้คนที่เป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารในขณะเดียวกัน (User-Generated Content)

โลกแห่งการสื่อสารได้เปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ในสภาวะของภูมิทัศน์สื่อที่หลอมรวมกระบวนการสื่อสาร ทั้งในด้านเทคโนโลยีทางการสื่อสาร และช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร อีกทั้งทักษะของตัวปัจเจกบุคคลอันหลากหลายในการใช้สื่อและเครื่องมือในการสื่อสาร ทุกคนสามารถนำเสนอเรื่องราวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (social media) มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารอยู่ตลอดเวลา

การเปลี่ยนแปลงบทบาทและกระบวนการสื่อสารดังกล่าวนี้ทำให้เห็นปรากฏการณ์ที่สำคัญ 2 ประการ (โครงการส่งเสริมแนวทางการใช้ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ในยุคหลอมรวมเทคโนโลยี, 2559: 2) คือ 1) ประชาชนทั่วไป บล็อกเกอร์ อินฟลูเอนเซอร์ และนักข่าวพลเมือง กลายเป็นผู้ผลิตที่มีบทบาทในการสื่อสาร และกำหนดประเด็นข่าวสารของสังคม และ 2) ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ที่ผู้รับสารเป็นผู้สร้างขึ้นถูกนำมาใช้โดยสื่อกระแสหลักเพิ่มมากขึ้น โดยสื่อมวลชนนำข้อมูลมาต่อยอดเป็นข่าวในสื่อหลัก ในขณะที่เดียวกันสื่อกระแสหลักพยายามพัฒนาการสร้างร่วมมือในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้สื่อข่าว กองบรรณาธิการ และผู้รับสารที่อยู่ในพื้นที่เหตุการณ์หรือมีข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นข่าว นั้น เพื่อช่วยกันระดมหาข้อมูลข่าวต่อยอดประเด็นข่าว และช่วยกันนำเสนอข่าวนั้นในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นลักษณะของการทำข่าวแบบมีส่วนร่วมดังที่ปรากฏนั่นเอง

แฟลชมือบเยาวชนไทยแสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นเครื่องมือหนึ่งในการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง และการเสริมปรุงแต่งข้อมูล อาจกล่าวได้ว่าเป็

เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการทางสังคมที่เกิดขึ้น ทั้งการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ แบ่งปัน แลกเปลี่ยนข้อมูล ภาพ เสียง กระจกกัน โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการผลิตเนื้อหา ต่างคนต่างรับและส่งข้อมูลระหว่างกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาททางการสื่อสารของผู้คนที่ไม่ได้เป็นเพียงผู้รับสารหรือผู้ส่งสารเพียงอย่างเดียว แต่กลายเป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารในขณะเดียวกัน

ปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ถึงลักษณะความสัมพันธ์ของการสื่อสารที่ผู้รับสารสร้างสื่อและเผยแพร่ด้วยตัวเองเกิดขึ้นอย่างชัดเจนบนสื่อสังคมออนไลน์ และมีบทบาทในการผลักดันพฤติกรรมร่วมหรือสร้างการรวมตัวของชุมชนออนไลน์จากความสนใจร่วมกัน (José van Dijck, 2009: 211) อีกทั้งผลการศึกษาก็เกี่ยวกับอิทธิพลของเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ สร้างขึ้น ของคิม เอเจ และ จอห์นสัน เคเคพี (Kim, A.J., Johnson, K.K.P., 2016: 98) พบว่า เนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทเป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารสร้างขึ้นนั้น ส่งผลต่อการตอบสนองทางอารมณ์ ความรู้ความเข้าใจ และมีอิทธิพลอย่างมากต่อการตอบสนองทางพฤติกรรมของผู้บริโภคสื่อออนไลน์ ๆ ดังเกิดเหตุการณ์ก่อตัวของแฟลชม็อบเยาวชนไทยที่ปรากฏ

### การกำหนดวาระข่าวสารออนไลน์กับการก่อตัวของแฟลชม็อบเยาวชนไทย

ในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารอย่างกว้างขวาง ด้วยคุณลักษณะเด่นในการเป็นพื้นที่สาธารณะ เอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้คน สามารถเข้าถึงข้อมูล แสดงออกถึงความรู้สึก แสดงความเห็น และอภิปรายสาธารณะ กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมร่วมได้ง่าย มีการนำเสนอข้อมูลหรือสร้างเนื้อหาได้ด้วยตนเอง ผลิตสื่อได้เองในหลายรูปแบบและมีจำนวนมาก ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนบทบาททางการสื่อสาร และพฤติกรรมกรรรับ ผลิต รวมถึงการใช้ข้อมูลของผู้รับสารและสื่อมวลชนกระแสหลัก สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ในชุมชนออนไลน์และเชื่อมโยงเรื่องราวจากกลุ่มหนึ่งสู่อีกกลุ่มหนึ่งได้อย่างง่ายดาย พรทิพย์ ชนะคำ และพนม คลีฉายา (2555: 102-117) ได้ศึกษาเรื่อง “การกำหนดวาระข่าวสารออนไลน์กับการก่อตัวของสาธารณมติในสังคมไทย” ผลการศึกษาพบว่า การกำหนดวาระข่าวสารออนไลน์นั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดวาระข่าวสารที่เพิ่มเติมจากปัจจัยการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน โดยปัจจัยที่เพิ่มเติมเข้ามา ได้แก่ แหล่งที่มาของข่าวสาร ซึ่งแหล่งที่มาของข่าวสารในสังคมยุคดิจิทัลไม่ได้จำกัดอยู่ที่สื่อมวลชนเพียงเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงเว็บไซต์ข่าว บุคคลออนไลน์ และกลุ่มออนไลน์ อันเนื่องมาจาก คุณลักษณะของสื่ออินเทอร์เน็ตที่เป็นพื้นที่สาธารณะและมีคุณสมบัติในการกระจายข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งข่าวแหล่งใหญ่ของสังคม รวมไปถึงเป็นแหล่งข่าวแหล่งหนึ่งที่สื่อมวลชนจะมายกยอกข่าวสารไปนำเสนอสู่สังคม สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่และพฤติกรรมกรรสื่อสารของคนในสังคม นอกจากนี้สื่ออินเทอร์เน็ตยังเป็นพื้นที่สำหรับการเพาะบ่มทางความคิดเห็น อันนำมาซึ่งการก่อตัวของความคิดเห็นที่มีต่อวาระข่าวสารต่าง ๆ ของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นความแตกต่างทางความคิดเห็นในสังคมไทยได้อย่างชัดเจน

มานะ ตริยาภิวัฒน์ (2556) กล่าวว่า ก่อนหน้านี้สื่อมวลชนจะเป็นผู้กำหนดวาระข่าวสารว่าจะนำเสนอประเด็นอะไร แต่ในปัจจุบัน สื่อสังคมออนไลน์ยังมีอิทธิพลกับสื่อมวลชนต่อการกำหนดทิศทางวาระข่าวสารด้วย ซึ่งมาจากการโพสต์ภาพหรือความคิดเห็น แล้วเกิดการแชร์ต่อ ๆ เป็นวงกว้าง จนทำให้สื่อมวลชนนำอาจะกระแสเหล่านั้นมาเป็นข่าวได้ เช่นกัน

ปัจจุบันคงปฏิเสธไม่ได้ว่าสื่อสังคมออนไลน์ถูกนำมาใช้และมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการสื่อสารทางการเมือง เป็นช่องทางในการสนทนาทางการเมืองเพื่อแบ่งปันแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารนโยบาย ทศนะคติ ความคิดเห็น การอภิปรายทางการเมือง หรือเพื่อระดมกำลังความคิดของผู้คน การประท้วงในประเด็นต่าง ๆ ทางการเมือง และก่อให้เกิดการกำหนดวาระข่าวสารออนไลน์และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองมากมาย ซึ่งแพลตฟอร์มเยาวชนคนไทยที่เกิดขึ้นก็ถือเป็นหนึ่งในปรากฏการณ์ทางการเมืองอันเกิดจากอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์และการกำหนดวาระข่าวสารออนไลน์ด้วย เช่นกัน

เควิน วอลล์สเตน (Kevin Wallsten, 2007: 567-587) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกระแสหลักกับบล็อกเกอร์ทางการเมืองในการนำเสนอวาระข่าวสาร ผลการศึกษาพบว่า การนำเสนอวาระข่าวสารของบล็อกเกอร์มีอิทธิพลอย่างมากต่อวาระข่าวสารของสื่อกระแสหลัก โดยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์แบบสองทิศทางที่ซับซ้อนระหว่างการรายงานข่าวของสื่อกระแสหลักและการอภิปรายในบล็อก อีกทั้งการนำเสนอวาระข่าวสารเกิดขึ้นอย่างทันท่วงทีหลังจากสื่อหนึ่งได้นำเสนอวาระข่าวสารไปแล้ว สื่ออื่น ๆ จะนำเสนอวาระข่าวสารดังกล่าวในระยะเวลาอันรวดเร็ว

แพลตฟอร์มเยาวชนไทยที่เกิดขึ้นสามารถอธิบายได้ถึงอิทธิพลและพลังของการสื่อสารผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ การก่อตัวของแพลตฟอร์มในการเคลื่อนไหวทำกิจกรรมทางการเมืองในแต่ละครั้ง ได้มีการใช้พื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ จากสาธารณชนเอง ในกำหนดวาระ ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้ง นัดหมาย และเรียกร้องให้มีการเคลื่อนไหวผ่าน โดยการใช้แฮชแท็กบนสื่อทวิตเตอร์และสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ ซึ่งผู้ใช้สื่อออนไลน์และผู้ทรงอิทธิพลบนโลกออนไลน์ล้วนมีความสามารถในการเปิดประเด็นและกระตุ้นให้มีการพูดคุย ถกเถียง อภิปราย แสดงความคิดเห็นและมีพฤติกรรมร่วมต่าง ๆ ได้ ด้วยเหตุนี้สามารถบ่งบอกได้ว่าประชาชนเองก็มีบทบาทและมีอิทธิพลในการสร้างประเด็นการเคลื่อนไหวทางการเมือง และยังสามารถกำหนดวาระข่าวสารออนไลน์ได้ด้วยตนเองผ่านการใช้แฮชแท็ก การรีทวีต การสื่อสารเชิงโต้ตอบของสื่อสังคมออนไลน์ และการแชร์เนื้อหาหรือประเด็นต่าง ๆ ทางการเมืองให้เกิดการแพร่กระจายของข่าวสารอย่างกว้างขวาง ส่งผลต่อกำหนดวาระในการรายงานข่าวสารของสื่อมวลชนกระแสหลักทั้งในและต่างประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นผลกระทบจากนวัตกรรมทางการสื่อสารที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตและวิถีทางการสื่อสารแบบเดิม ๆ ไม่สามารถใช้ได้อีกต่อไป จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนตามอันจะนำไปสู่สภาวะการณ์สื่อสารใหม่ หรือที่เรียกว่า “การสื่อสารกังควิวัฒน์” นั่นเอง

**สรุปการสื่อสารกังควิวัฒน์กับปรากฏการณ์แพลตฟอร์มเยาวชนไทย**

ปัจจุบันเทคโนโลยีทางการสื่อสารได้มีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของการสื่อสารจากเดิมเป็นอย่างมาก ไปสู่การสื่อสารกังควิวัฒน์ ซึ่งเป็นผลกระทบจากอิทธิพลทางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ระบบการสื่อสารของมนุษย์ ทำให้สภาวะการณ์วิสัยทัศน์ และกรอบความคิดทางการสื่อสาร ไม่สามารถเคลื่อนไปตามทิศทางเดิมได้อีกต่อไป

แพลตฟอร์มเยาวชนไทยถือเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคม อันเป็นผลมาจากการสื่อสารทางการเมืองบนโลกออนไลน์ สามารถอธิบายถึงการสื่อสารกังควิวัฒน์ ซึ่งแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของการสื่อสารที่ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้เกิดจากการติดต่อสื่อสารเชื่อมต่อกันได้ตลอดเวลา ผู้คนมีการบริโภคสื่ออย่างซับซ้อนหลากหลายช่องทางนำไปสู่การหลอมรวมสื่อ มีการนำเสนอประเด็นเนื้อหาต่าง ๆ ทางการเมืองผ่านการหลอมรวมกันของสื่อต่าง ๆ จนไม่สามารถจะแบ่งแยกสื่อแต่ละประเภทออกจากกันได้อย่างชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับกับวิถีการดำเนินชีวิตและความต้องการ

ในการติดต่อสื่อสารของผู้คน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิทัศน์สื่อ วิธีการ และช่องทางการสื่อสารใหม่ๆ อีกทั้งยังได้หลอมรวมบทบาทของผู้รับสารที่มีได้เป็นเพียงผู้รับสารอย่างเดียวอีกต่อไป แต่กลายเป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารในขณะเดียวกัน ดังที่เห็นได้ว่าผู้คนล้วนมีทักษะในการใช้สื่อและเครื่องมือในการสื่อสารที่หลากหลาย สามารถสร้าง นำเสนอหรือเผยแพร่เรื่องราวผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ได้ด้วยตนเอง ต่างมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารอยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อการตอบสนองทางอารมณ์ ความรู้ ความเข้าใจ และมีอิทธิพลอย่างมากต่อการตอบสนองทางพฤติกรรมของผู้บริโภคสื่ออื่น ๆ อีกทั้งยังมีความสามารถในการสร้างประเด็นเนื้อหาหรือการกำหนดวาระข่าวสารออนไลน์ที่ส่งผลและมีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระในการรายงานข่าวสารของสื่อมวลชนกระแสหลักทั้งในและต่างประเทศ โดยการใช้แฮชแท็กผ่านช่องทางสื่อทวิตเตอร์และพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ ในการจัดตั้ง นัดหมาย และเรียกร้องให้มีการเคลื่อนไหว ก่อให้เกิดแฟลชม็อบเยาวชนไทยดังที่ปรากฏ

จึงอาจสรุปได้ว่า ปรากฏการณ์แฟลชม็อบเยาวชนไทย แสดงให้เห็นถึงพลังและความซับซ้อนของการสื่อสารที่ได้รับอิทธิพลทางเทคโนโลยีซึ่งแทรกเข้ามาเกิดขบวนการสื่อสารของมนุษย์ ได้หลายกำแพงข้อจำกัดในการสื่อสารแบบเดิม ๆ ในทุกมิติ สู่กระบวนการสื่อสารใหม่ เกิดการหลอมรวมสื่อทั้งทางด้านเนื้อหา ช่องทาง และเทคโนโลยีการสื่อสาร ความสัมพันธ์ของการสื่อสารที่ผู้รับสารสร้างสื่อและเผยแพร่ด้วยตัวเอง อีกทั้งการกำหนดวาระข่าวสารออนไลน์ อันจะส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมรูปแบบใหม่ ๆ อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อนดังปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นก็เป็นได้

### ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะสำหรับงานศึกษาวิจัย ควรมีการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับอิทธิพลของการสื่อสารผ่านแฟลชม็อบต่อการผลักดันนโยบายในเชิงกฎหมายและจริยธรรมขององค์กรสื่อสารมวลชน เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงกันของปัจจัยต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ทางด้านการสื่อสารกึ่งควิวัฒน์ต่อไป

2) ข้อเสนอแนะเชิงวิชาชีพ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางการสื่อสารอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีการเกิดของสื่อใหม่โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ล้วนส่งผลกระทบต่อวงการวิชาชีพสื่อมวลชนกระแสหลัก ความเข้มข้นของการแข่งขันทางธุรกิจของวิชาชีพสื่อ ซึ่งเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการสื่อสารนี้ บุคลากรในวงการวิชาชีพทางการสื่อสารล้วนต้องมีการปรับตัวเพื่อตามให้ทันการสื่อสารในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการสื่อสาร อีกทั้งบทบาทของข้อมูลจากสื่อออนไลน์ซึ่งนับว่าเป็นแหล่งข่าวและเป็นฐานข้อมูลแหล่งใหญ่ที่สามารถกำหนดวาระข่าวสาร ความสนใจของสังคม การที่สื่อกระแสหลักนำข้อมูลจากสื่อออนไลน์มาใช้ในการรายงานข่าวนับเป็นความท้าทายต่อจิตสำนึกและจริยธรรมวิชาชีพในการพัฒนาคุณภาพในการรายงานข่าวและความอยู่รอดของธุรกิจ ดังนั้นสื่อมวลชนจึงควรสร้างมาตรฐานในการคัดกรองข่าวสารที่มาจากสื่อออนไลน์ และมาตรฐานการใช้สื่อออนไลน์ โดยต้องให้หลักของจริยธรรมควบคู่กับหลักของกฎหมายมาเป็นตัวกำหนดกฎเกณฑ์หรือนโยบายให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

### บรรณานุกรม

- กมลรัฐ อินทรทัศน์. (2561). เทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดสังคมหรือชี้นำสังคม. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวัดกรรมกรสื่อสาร* (หน่วยที่ 3). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โครงการส่งเสริมแนวทางการใช้ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ในยุคหลอมรวมเทคโนโลยี. (2559). *คู่มือแนวปฏิบัติและมาตรฐานจริยธรรมในการใช้ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ในกระบวนการสื่อข่าว*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ร่วมกับ คณะนิเทศศาสตร์สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ (PIM).
- จรรยา หยุทอง-แสงอุทัย. (2560). *แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง*. สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2563, จาก [https:// www.mgronline.com/South/detail/9600000015392](https://www.mgronline.com/South/detail/9600000015392)
- พรทิพย์ ชนะคำ และพนม คลี่ฉายา. (2555). การกำหนดวาระข่าวสารออนไลน์กับการก่อตัวของสาธารณมตติในสังคมไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 30(3), 102-117.
- มานะ ตริยภาภิวัฒน์. (2556). *สัมมนาประจำปี 2556 บทบาทของ Social Media ในการกำหนดวาระข่าวสาร*. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.posttoday.com/social/general/264326>
- เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. (2559). *พลิกโฉมการศึกษาของประเทศ* โดย พ.อ.ดร.เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ รองประธาน กสทช. และประธานกรรมการกิจการโทรคมนาคม. สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2563, จาก [http://www.thaitribune.org/contents/detail/327?content\\_id=24637&rand=](http://www.thaitribune.org/contents/detail/327?content_id=24637&rand=)
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2563). *พจนานุกรมศัพท์นิเทศศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสภา*. กรุงเทพฯ: กองธรรมศาสตร์และการเมือง.
- Agree, Ault and Emery. (1976). *Introduction of Mass Communications*. New Delhi: Oxford and IBH Publishing Company.
- Jenkins, H. (2006). *Convergence culture: Where old and new media collide*. (1st ed.). New York: New York University.
- José van Dijck. (2009). Users like you? Theorizing agency in user-generated content. *Media, Culture & Society*, 28(2), 211.
- Kevin Wallsten. (2007). Agenda Setting and the Blogosphere: An Analysis of the Relationship Between Mainstream Media and Political Blogs, *Review of Policy Research*, 24(6), 567-587.
- Kim, A.J., Johnson, K.K.P. Power of consumers using social media: Examining the influences of brand-related user-generated content on Facebook. *Computers in Human Behavior*, (58), 98.